

NORBERT
GSTREIN

GODINE
V
ŠTO DOLAZE

LEYKAM
international

Norbert Gstrein
GODINE ŠTO DOLAZE

LEYKAM international

NAKLADNIK

Leykam international d.o.o., Ilica 42, HR-10000 Zagreb
www.leykam-international.hr

ZA NAKLADNIKA

Jürgen Ehgartner

UREDNIKA

Eugenia Ehgartner

PRIJEVOD S NJEMAČKOGA

Vedrana Gnjiđić

LEKTURA I KOREKTURA

Neli Mindoljević

© 2026 Leykam international d.o.o., Zagreb
Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati,
fotokopirati ni na bilo koji drugi način reproducirati
bez nakladnikova pismenog dopuštenja.

Naslov originala: „Die kommenden Jahre”.

© 2018 Carl Hanser Verlag GmbH & Co.KG, München

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu Ministarstva
kulture i medija Republike Hrvatske i Grada Zagreba.

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
i medija
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture
and Media

Federal Ministry
Housing, Arts, Culture,
Media and Sport
Republic of Austria

Gefördert durch das Bundesministerium Wohnen,
Kunst, Kultur, Medien und Sport.

ISBN 978-953-340-244-4

CIP zapis je dostupan u nacionalnom skupnom katalogu knjižničnog
sustava Bukinet pod brojem 991006043796409366.

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Tvrtko Gregurić

TISKARA

Denona d.o.o., Zagreb
Tiskanje dovršeno u kolovozu 2026.

Norbert Gstrein

GODINE ŠTO DOLAZE

roman

Prijevod s njemačkoga
Vedrana Gnjidić

Zagreb, 2026.

*Na Zemlji samo kratko smo,
Ne i zauvijek.*

Iz pjesama
astečkoga kralja Nezahualcóyotla

Prvi dio

KANADA

PRVO POGLAVLJE

Za manje od šest mjeseci Sjedinjene Američke Države trebale su izabrati novog predsjednika, a raspoloženje koje je vladalo na kongresu u New Yorku najbolje je do izražaja dovela činjenica da su domaći sudionici uvijek iznova ponavljali da će se, ako dođe do onoga najgoreg, iseliti u Kanadu. Ja sam bio na slobodnoj studijskoj godini, a došao sam na kongres samo zato što je među organizatorima bio i moj prijatelj Tim Markowich iz Montreala i prinudio me da održim jedno od predavanja, a onda i pozvao da nakon toga na još nekoliko dana dođem k njemu na rijeku Saint Lawrence. I tako sam onda svoju dugovječnu uspješnicu o tropskim glečerima osvježio novim podacima i predao sažetak. Nisam radio u ledu samo na Kirinyagi i Kilimandžaru, već i u gorju Cordillera Blanca u Peruu i, dok je ondje još bio glečer, na Chacaltayi u Boliviji, pa sam mogao izvući vlastita mjerenja i opažanja iz mnogih godina. Doduše, zacrtao sam sebi uopće se ne baviti tom temom barem nekoliko mjeseci, što bi značilo i susretati što je manje kolega moguće, ali bilo mi

je teško Timu nešto odbiti. Iako to nije bilo nalik na njega, prvi je put apelirao na moju savjest i s patosom, zapanjujućim za njegovu razboritost, rekao da ne smijemo propustiti niti jednu priliku da svijetu predložimo kako vječni led nipošto nije vječan. Još ima onih nepopravljivih i natražnjaka koji sve poriču, no otkako svaki političar s trun-
kom razuma gotovo neizbježno u svoje litanije ugrađuje klimatske promjene i zagrijavanje planeta, naša je ekspertiza znatno cjenjenija jer nas smatraju čuvarima smrznutih divova kojima prijeti izumiranje. Ta pozornost nije uvijek činila dobro našoj profesiji, a i na ovom kongresu nije nedostajalo onih koji su upozoravali, žonglirali brojkama kao da će svijet doći svome kraju još u našem stoljeću, ilustrirali svoj nalaz užasnim prizorima, nestanak čitavih zemalja, kontinenti napola pod vodom, ljudi zbijeni na nekoliko planinskih lanaca koji se izdižu, preživjeli nakon katastrofe biblijskih razmjera. Uvijek bi nas pitali za granične vrijednosti, toliko stupnjeva toplije znači toliko centimetara porasta razine oceana, naravno pojednostavljenje, ali čim bi se u to upleli novinari, netko od njih bi čisto radi stvaranja napetosti hipotetizirao što bi se dogodilo kada bi se sav led s polova otopio i koja bi se zgrada, na primjer na Manhattanu, onda još uopće i od kojega kata izdizala iz nepregledne vodene pustinje

koja bi se pružala uokolo. Pritom to s brojevima nije bilo jednostavno, a Tim se jednom prilikom uvalio u probleme kada je rekao da se nedovoljno govori o zaista važnim parametrima o kojima sve ovisi. Na pitanje nekog novinara što smatra dvjema globalno najvažnijim mjerama zaštite okoliša, krajnje je ozbiljno, iako pomalo neuglađeno, odgovorio da treba drastično smanjiti broj stanovnika na Zemlji i kod one gomile koja preostane jednako drastično povisiti prosječan kvocijent inteligencije, što je došlo i do studenata njegova sveučilišta koji su mu predbacivali da je ciničan, marširali s transparentima ispred njegova instituta i tražili njegovu javnu ispriku.

Upoznao sam Tima početkom devedesetih godina prošloga stoljeća na velikom istraživačkom projektu na aljaškom ledenom polju Juneau. Dva mlada znanstvenika, obojica na svome prvome međunarodnom terenskom zadatku, a ljetni tjedni koje smo proveli zajedno na ledu, vrućina i hladnoća, trajno su nas i oznojili i smrznuli zajedno. Ne moramo ići toliko daleko pa reći da takva vrsta rada privlači ljude određena kova, ali u izolaciji divljine, jednoličnosti *dānā* bez udobnosti ili samo razbibriga nekoga grada, svatko će postati karakter. To je dvostruko vrijedilo za Tima koji bi ponekad tjedne provodio sâm u planinama, ali to onda među ljudima ne bi pokazivao i

bio bi pristupačan do samoodricanja. Kada biste išli iza njega na skijama prema dalekome obzoru označenome samo s nekoliko bijelih vrhova uzdignutih iznad jednostavno nepregledne bijele površine, dalo se naslutiti da ga nešto vuče i dalje od posljednje vidljive točke i da ga samo smjernice rada sprečavaju u tome da ide sve dalje i dalje. Ne samo da se popeo na Mount McKinley i mogao predočiti i druga vrhunska alpinistička postignuća za koja je dobivao jednako toliko poštovanja koliko i nerazumijevanja, u našoj je ekspediciji on obično bio i prvi koji bi jutrom napuštao kolibu, već bi bio pregledao mjerne instrumente, zapalio vatru i zakuhao vodu za čaj kada bismo mi ostali ustali, uvečer bi se vratio posljednji, a zatim još i u nestajućem svjetlu mozgao nad zabilješkama koje je napravio toga dana. Jedna od njegovih ekstravagancija bila je da se uvijek brijao prije spavanja dok je većina puštala bradu da raste, a zatim je rado oblačio apsurdno bijeli anorak s golemim crvenim listom javora na prsima i natpisom CANADA na leđima, kao da time želi demonstrirati svoju posljednju pripadnost.

Budući da je odrastao u seocetu u blizini Calgaryja, čim je čuo moje prezime pitao me za moga brata koji je, tek nekoliko godina prije nego što smo se mi upoznali, ondje na Olimpijskim igrama na putu k sigurnoj zlatnoj medalji u

slalomu niti pet sekundi prije cilja napravio pogrešku koja ga je koštala pobjede. I Tim je kao mladić vozio skijaške utrke i bio jedan od najboljih u spustu u provincijama Alberta i British Columbia. Zbog njegove hrabrosti i bezobzirnosti s kojom se spuštao niz obronke rano su mu predviđali da će ili slomiti vrat ili izgraditi karijeru na pistama Svjetskoga kupa u Europi, no dogodilo se sasvim drukčije. Pregazio je neku šesnaestogodišnjakinju, tako je to sam formulirao, i bila je to samo i isključivo njegova krivnja. Nije provjerio je li netko iza njega dok se spuštao u punoj brzini i na nepreglednom je mjestu, u skoku, zahvatio vrat djevojke rubom skije naoštrenim poput žileta. Kada se još pri mijenjanju smjera i usporavanju okrenuo i stisnutih očiju pogledao uvis prema obronku, u snijegu se već vidjela mrlja svjetlocrvene krvi koja se naizgled širila vlastitim bilom.

Bio sam jedan od rijetkih kojima je tu priču o nesreći sâm ispričao, drugi su je znali samo iz čuvenja. Usred ledenog polja iznenadilo nas je loše vrijeme, a budući da je iduća koliba bila odviše udaljena i da smo se bojali da ćemo se izgubiti u magli koja se spuštala, odlučili smo prosjediti oluju u bivku. Nježan kolovoški snijeg brzo nas je zameo, idućih smo nekoliko sati proveli

razgovarajući u tom krajnje uskom prostoru pod najlonom koji je klepetao na vjetru.

Možda smo u konačnici postali prijatelji jer mi je Tim ispričao o svome djetinjstvu kao da je ono moje, toga dugoga poslijepodneva kada su vjetrovi uvijek iznova napadali naš maleni šator dok su i posljednje markacije oko nas nestajale u jednoličnoj bjelini. Prvi snijeg svake godine, prvu vožnju saonicama, prvi put na skijama u tirolskim Alpama nisam doživio ništa drukčije nego on u kanadskom Stjenjaku. To je onda uvijek bila naša prešutna polazišna točka kada se dugo ne bismo vidjeli, a čak i u mjestu kao što je New York ostali smo dva dječaka poslana van da se igraju na hladnoći koja moraju smisliti kako će se snaći ondje prepuštena sama sebi.

Večer prije početka kongresa dogovorili smo se naći na pivu u blizini hotela, no tamo jedva da smo razgovarali. U zalogajnici je bio upaljen televizor, i nije prošlo dugo dok na red nisu došli izbori, a na ekranu se pojavio kandidat koji nije prestajao mljeti, mesnato lice koje kao da je tek zacijelilo nakon nekog boksačkog meča, s kemijski posvijetljenom kosom počešljanom u svim smjerovima, pokreti njegove desne ruke, podignuti palac, povučeni kažiprst, onda palac i srednjak priljubljeni uz podignuti kažiprst i konačno svi prsti ispruženi u neku samo tobožnje umirujuću

gestu. Ton je bio stišan, a Tim se zabavljao time što je onome nečujnome svojim glasom davao zvuk i na licu mjesta improvizirao govor. Rekao je da je bajka o zagrijavanju planeta samo nešto za slabije, svijetu zapravo slijedi novo ledeno doba, i prije nego što New York potone pod vodom koja će se otopiti, iduće će generacije prvo moći gledati kako se glečeri na Grenlandu i Aljasci ponovno šire preko cijele Kanade, a led u dnu doline Hudsona pomaknut će se prema dolje, prema vanjskim okruzima metropole i Manhattanu. Pritom nije primijetio da je pričao sve glasnije i da su ljudi za susjednim stolovima naćulili uši, sve dok konobar nije pristupio i obratio mu se gotovo šaptom, ali nedvojbeno njemu.

„Uznemiravate ostale goste, *Sir*”, obratio mu se izrazito uglađeno, što nije odgovaralo potpuno jednostavnom ambijentu lokala. „Moram Vas zamoliti da budete tiši.”

Tim se ispričao, pri čemu je pokupio taj „gospodine” i već samim time uhvatio neki podrugljivi ton kojega se onda više nije mogao riješiti. Možda malo suviše obijesno dodao je da mu je čast što uopće smije biti ondje, u konačnici je to, uza sve dužno poštovanje, velika zemlja. Pritom je napravio ražalošćenu grimasu, a još dok se ponovno okretao prema meni jer je mislio da je sve rečeno, konobar ga je upitao kako je to mislio.

„A kako bih mislio?” odvrati Tim. „Zemlja slobodnih.”

Konobar se osvrnuo tražeći kolegu.

„Gospodine?” rekao je, „Što time želite reći?”

„Ništa više od toga”, odgovori Tim, ali više nije uspio suspregnuti smijeh i vratio je svoj kanadski naglasak što je bolje mogao. „Ovo je prekrasna zemlja.”

„Ne razumijem Vas, gospodine”.

„Zemlja najhrabrijih, domovina najplemenitijih. Niste nikada čuli za to? Amerika, lijepa, Božja zemlja.”

Konobar je upitao hoće li nam donijeti račun, a već smo bili vani na ulici kada se Tim još jednom narugao njegovoj uzrujanosti. Zagradio je uski pločnik, no prolaznici koji su se izmicali njegovoj gestikulaciji i morali ga obilaziti nisu se ni obazirali na njega, a kada su mu sutradan prvo jedan kolega iz Minneapolisa, a onda i drugi iz Seattlea gotovo u isti glas rekli da bi se iselili u Kanadu ako se dogodi ono najgore, istovremeno ih je sažalno pogledao i podcjenjivački kimnuo. Za njega je iseljavanje bilo nešto sasvim drukčije od njihovih sanjarija koje se na kraju vjerojatno neće ostvariti. Njegov se otac, naime, ubrzo nakon rata početkom pedesetih iselio iz Jugoslavije, ili bolje rečeno izbjegao, i u njegovim su ga pokušajima sedam puta ulovili na granici i sedam puta bacili

u zatvor prije nego što je osmi put konačno dospio do Italije i onda dalje do Kanade gdje je ostvario zaista uspješnu karijeru napredujući od rudara i vozača kamiona do vlasnika nekoliko autokuća.

Tim je od posljednjega puta posijedio, njegovo je lice postalo markantnije, veliki nos izdignutiji nego ikada, a očne duplje i sljepoočnice duboko utonule u lubanju. Činilo se da u svome tamnoplavom odijelu još manje odgovara predodžbi koju si čovjek stvori kada čuje o njegovim ekspedicijama ili čak mladenačkim eskapadama koje su završile s onom skijaškom nesrećom. Utoliko je lakše bilo razumjeti što je mogla misliti novinarka koja je u reportaži o njemu napisala da nalikuje pijanističkom virtuozu koji je zalutao u krivu profesiju. Držao je izlaganje o fenomenu „galopirajućih glečera” koji su čak i tijekom razdoblja općenitog povlačenja primjetno padali periodičnim prodorima od ponekad i nekoliko metara dnevno, a na kraju je djelovao umorno. Tri dana u društvu toliko su ga iscrpila da se ispričao sa završne večere zbog glavobolje, a kada smo se kasnije te iste večeri još sreli u jednom baru, bio je turobno raspoložen. Kada sam ušao, sjedio je uspravno u kožnatu naslonjaču, na ogledalima obloženom zidu ispred sebe gledao kroz sliku sebe, i rekao da ne bi mogao podnijeti da mu još netko kaže kako će se iseliti u Kanadu ako nastupi ono najgore. On

sâm je nakon polovine radnog vijeka u Montrealu upravo dobio poziv za St. John's u Newfoundlandu i trebao je iduće godine tamo preuzeti svoju novu katedru, a kada me pitao što je sa mnom, a ja ga isprva nisam shvatio, pogledao me preko ruba čaše i upitao me želim li poći s njim i zašto *ja* ne razmišljam o tome da se iselim iz zemlje.

Tijekom tih godina poznanstva zaista smo uvijek iznova razgovarali o toj mogućnosti, u početku intenzivno, a onda je to poslije bilo kao neka naša interna šala, Kanada kao mjesto bijega, ali sada teško da je to ozbiljno mislio. Očito je alkohol toliko negativno utjecao na Timovu sposobnost rasuđivanja da nije znao što govori. No odgovor smijehom nije mu bio dovoljan, a ja sam ga podsjetio na to koliko imam godina i da imam život u Hamburgu, ženu i dijete, da i ne spominjem birokratske prepreke koje bi se sigurno pojavile.

„Kako to zamišljaš, Time?” upitao sam. „Vratit ću se kući pa reći Nataschi, pokupit ćemo Fanny iz škole, spakirati sve i otići u Kanadu?”

Bilo je primjetno da dotad nije pitao za nju. Otkad nas je posjetio u Hamburgu prije nekoliko godina možda se preglasno ponašao poput Nataschina tihog obožavatelja. Za rođendane bi joj poslao čestitku i neizbježno ponovno spomenuo kakve je divne dane proveo s nama u našem ljetnikovcu na jezeru. Pritom smo on i ja većinu

vremena samo sjedili u vrtu, a Natascha je pisala iza otvorenih prozora, uz naš razgovor kao ne-prekidan popratni šum. Sviđalo mu se to što je ona spisateljica, pred njom se prikazivao manje uglađenim i načitanim nego što je u stvarnosti bio, i bez pitanja me uključio u taj klub pomalo naivnih za koje je čast bila uopće smjeti biti u Nataschinoj blizini. Koliko god ironično je to činio, zapravo je bio ozbiljan i time nas obojicu učinio šašavim čupavim medvjedima koji se nakon svojih samostalnih pothvata u ledu nikada više nisu sasvim vratili u civilizaciju. Kada je te večeri pitao Nataschu što je uspjela napisati, sretno mu je odgovorila: „Ništa upotrebljivo”, a ja sam stajao pokraj, otvorio bocu vina i poželio da sam na njegovu mjestu. Dio njegovih komplimenata uvijek je bio i to da nije prihvaćao činjenicu da ona ima sestru blizanku, da, ustrajao je na tome da je to nemoguće, barem na ovome svijetu, njezina kopija bila bi kao dokaz da postoji Bog. Nikada nije vidio Katju, ali poricao je njezino postojanje toliko dugo da se osjećao krivim kada je saznao da je umrla, i Nataschi je napisao neutješno pismo. O tome sam razmišljao u ovom trenutku dok me propisno obrađivao, kakav je sanjar bio i kakav realist u svojim snovima.

„Nekada bi ti i sâm spomen St. John’sa bio dovoljan da te se ne može zaustaviti”, rekao je kada

sam se već nadao da će napokon prestati. „Prije mjesta za kojima čeznemo uvijek čeznemo za imenima tih mjesta, Richarde. Za mene je to bila Dalmacija. Dugo sam mislio da bih mogao živjeti ondje, ne zato što je moj otac odande, nego zbog toga kako ta riječ zvuči.”

„Ali više nisam mlad.”

„O tome i govorim.”

„Nemam vremena za takve snove.”

„Želiš li zaista ostarjeti u Hamburgu?”

„Kao da bih u Kanadi bio pošteđen toga.”

„Želiš li umrijeti među Nijemcima, Richarde?”

U tom trenu sumnjičavo me pogledao.

„Već i sama riječ. Potrebno je samo jednom naglas izreći Njemačka i sve ti je jasno. Može li čovjek čeznuti za time?”

Već smo jednom imali sličnu raspravu, ništa manje varljivu, kada sam se iz Innsbrucka preselio u Hamburg. Samo što me tada pitao želim li zaista *živjeti* među Nijemcima, a tada su još po automatizmu Nijemci bili oni za koje se jednako tako podrazumijevalo da smo protiv njih kao što za to nije bilo nikakvih posljedica, Nijemci kao oni zauvijek izopćeni, kao po nekoj starozavjetnoj kletvi, koji su mogli postupati jedino pogrešno, koliko god da se trudili sve ispraviti. Već sam mu nekoliko puta rekao da to s Austrijancima nije ništa jednostavnije, ali u ovom trenutku to uopće

nisam ni pokušavao jer on za to svejedno ne bi imao sluha.

„Richarde, sjećaš li se još što si mi ispričao o svome odrastanju u Tirolu na ledenom polju Juneau?”

„Time,” odvratio sam, „kakve to sad veze ima s ovime?”

„Rekao si da te ophođenje s gostima u hotelu tvojih roditelja naučilo svemu što trebaš znati o životu. Sjećaš li se? Osamdeset do devedeset posto njemačkih turista, u tom seocetu u planinama, ponašali su se kao kolonizatori, a tebe tretirali kao nekog poludivljaka.”

„Zar sam doista to rekao?”

„Itekako”, odgovorio je. „Bijedni sitničavci koji su mislili da svojim smiješnim novcem mogu kupiti sve i svakoga, i pritom još preveslati sami sebe pa sudjelovati u životima o kojima nemaju ni blagog pojma.”

Moguće je da sam se onomad zanio izrekavši takve rečenice, ali to što mi ih je on sada odlučno pripisivao bilo je nešto sasvim drugo i branio sam se.

„Danas više ne bih tako govorio.”

„Kako to?” upitao je sa smiješkom, kao da sam se samo našalio. „Zar zbilja misliš da se nešto promijenilo?”

Nisam uspio ni reći da su od tada u svakom slučaju prošle godine jer on nije ni očekivao odgovor i odmah je nestrpljivo nastavio.

„Nije valjda da braniš tu gospodu?”

Stričevi su mu bili razasuti preko pola Njemačke. Jedan je živio u Berlinu, drugi u Stuttgartu, treći u Münchenu i prešutno im je predbacivao da nisu otišli dovoljno daleko kada su i oni otišli iz Jugoslavije. Samo je njegov otac, najstariji, prešao Atlantik jer u njegovo vrijeme nije bilo legalne mogućnosti odlaska iz zemlje i on je zaista izbjegao, iselio se u Kanadu, u zemlju svojih snova, a nije poslije samo prešao granicu kao gastarbajter, svakog ljeta putujući amo-tamo da bi onda u jednom trenu nezainteresirano ostao u vječno neomiljenim uvjetima kod Nijemaca kao i svi drugi. On je tada raskrstio s prošlošću, a Tim je sada sudio u njegovo ime.

„Da ti objasnim razliku?” rekao je. „Moj je otac u Kanadi bio slobodan čovjek, a moji stričevi u Njemačkoj nakon pedeset godina još vjeruju da moraju biti zahvalni što su za finu gospodu mogli obavljati najgore poslove.”

Nisam mu ispričao da smo naš ljetnikovac ni sat vremena udaljen od Hamburga tek tri mjeseca prije toga iznajmili jednoj obitelji iz Damaska, ali sve što je izgovarao od nekog određenog trenutka povezivao sam s time. Vijest je odjeknula

medijima kada smo se odlučili na to, već i samo zbog Natasche koja je kao književnica naravno privlačila pozornost javnosti. Ne samo da su se na internetu mogle naći vijesti, a na YouTubeu jedna reportaža s televizije, već se to spominjalo i u stranim novinama, a Tim je prije kongresa samo trebao u tražilicu upisati njezino ime da bi naletio na to. Bilo mi je jasno što zacijelo misli o tome kada se odmahujući glavom izjasnio o ljudima koji su prošle jeseni stajali na peronima i aplauzom pozdravljali izbjeglice koji su pristizali dupkom punim vlakovima. Nisam ga pitao, ali što sam više zamišljao da zna za naše podstanare, utoliko mi je jezivijim postajao njegov prijedlog da bismo Natascha i ja mogli otići u Kanadu. O mnogim stvarima nikada nisam razgovarao s njime, ali ako je ono što sam naslućivao bilo točno, i ako ga shvatim ozbiljno, u pozadini njegova inzistiranja možebitno je bilo to da je on mislio da nas treba spasiti od nas samih, i nije mi palo na pamet ništa drugo doli mu uvijek iznova nepokorivo tvrditi da nam je dobro u Hamburgu i da ne znam zašto bismo se selili odande, što je zvučalo kao zaklinjanje u koje ni sâm nisam zapravo vjerovao.

Bio sam sretan što nismo morali nastaviti razgovor jer su do nas sjeli i drugi sudionici kongresa, i iskoristio sam priliku da se pozdravim. Kada

sam se vratio u hotel, dugo nisam mogao zaspati, a budući da je bilo prerano da bih nazvao kući i Natascha i Fanny još ne bi bile budne, visio sam na računalu i, tek što sam pročitao najnovije vijesti, ulovio sam se kako tražim nešto o St. John'su. To je navodno bio najstariji grad Sjeverne Amerike, a slike šarenih kuća na nekom fjordu koje su djelovale nordijski, kao i slike dvaju iznimno uočljivih tornjeva bazilike na nekom brežuljku, osvjetljavale su tamu moje sobe. Pronašao sam srednje temperature u siječnju i srpnju i provjerio koliko je Montreal udaljen odande autom i trajektom, a koliko zrakoplovom. To je dio Newfoundlanda koji se pruža najdalje u Sjeverni Atlantik, i iako se geografska širina jedva u nekoliko stotinki stupnja razlikovala od one Innsbrucka, i iz Hamburga se brže dolazilo onamo nego do New Yorka, u proljeće su ledeni brjegovi odlomljeni od glečera na Grenlandu prolazili onuda sve dok se dalje južno ne bi razlomili i topili pa se rastvorili u morskoj vodi znatno prije nego što bi došli do zaista toplih krajeva.

DRUGO POGLAVLJE

Za obitelj iz Damaska, oca, majku, i dvojicu sinova od dvanaest i četrnaest godina, naš je ljetnikovac bio prave veličine. Iako je stanarina više bila simbolična, prilog pogonskim troškovima koje je snosila upravna služba, Natascha je inzistirala na tome i rekla da se ne trebamo zavaravati oko prirode toga odnosa. Jer, nakon što je sve pokrenula, počela je s biranjem pravih riječi, pa tako nismo nikoga prihvatili, nego iznajmljujemo. Upoznala je obitelj Farhi na nekom događanju u Gradiću u blizini i onda se tjednima borila s upravnim službama pa konačno dobila sva potrebna odobrenja za smještaj, iako postupak za dobivanje azila još nije bio riješen. Kada su se useljavali nakon Uskrsa, Nataschi je palo na pamet da bismo ih mi trebali dovesti onamo, i tako sam ja krenuo kombijem, pronašao slijepu ulicu s okretištem u blizini obrtničke zone iza rijeke, parkirao na rub pločnika pred stambenom četverokatnicom oličenom u zelenkastu boju povraćotine u kojoj su dotada bili smješteni i gledao kako gospodin i gospođa Farhi stavljaju svoje stvari u prtljažnik,

točno dvije putne torbe, i sjedaju k meni u auto, on naprijed, a ona otraga između dvojice dječaka. Posvuda su se na prozorima pojavila lica, a pred zgradom su uokolo stajali mladi, promatrajući nas i pozdravljajući obitelj, kao da su sretni što su ih se riješili.

Natascha je kuću naslijedila sa sestrom blizankom Katjom od bake i djeda koji su nakon pada Berlinskog zida potvrdili svoje pravo na vlasništvo i kroz sve se instance izborili da im se ona vrati, skromna obiteljska kućica koju je odavno trebalo renovirati, sa zapanjujuće velikim, zapuštenim zemljištem i izravnim pristupom jezeru. Bila je dobro zaštićena od zime, doduše, mogla se grijati samo preko peći na ugljen, ali zvali smo je ljetnikovac jer smo mi ondje provodili samo ljetne tjedne i tijekom godine u najboljem slučaju poneki vikend kada smo htjeli otići iz grada ili samo pogledati je li sve u redu. Iz prednjih prostorija pružao se izravan pogled na jezero, a tek kada se iziđe niz put prema obali s obiju strana vidjele su se ostale kuće, ni one nisu bile nikakve vile i još su bile dio Istoka i više od dvadeset i pet godina nakon pada Berlinskog zida. Nevidljiv iza drveća na drugoj obali skrio se sanatorij gdje su iza zidova nekadašnjeg samostana i poslije psihijatrijske bolnice odavno bili smješteni pacijenti s novcem za estetske operacije koji su dolazili

usisati trbuhe, popraviti nosove ili stražnjice i ponekad bi, na opću jezu sve djece, nakon što bi sunce zašlo, krstarili obalnom šetnicom na svojim električnim skuterima, glava omotanih zavojima. Na jednom raskrižju na pješačkoj udaljenosti bila je neka ograđena parcela s nekoliko građevina koje su pripadale tvornici čavala koja se ugasila, a ondje je za nekolicinu nastanjenih kuća duž ulice, koju su svi zvali Naselje, bila i trgovina s barom koja je mogla biti zatvorena ili otvorena u najčudnija doba. Do Gradića je bilo šest kilometara, dvadeset minuta biciklom, bus je prolazio četiri puta dnevno, ali ja sam kupio Vespu i obožavao sam voziti krajolikom koji se otvarao tek nakon što bih prošao staklenike gotovo naslonjene na zemljište, posljednjih godina zauzimali su sve veću površinu.

Bili smo u kući još vikend prije nego što su Farhijevi uselili kako bismo uzeli osobne predmete i uvjerali se da će po njihovu dolasku kuća po mogućnosti izgledati što udobnije za stanovanje. Nismo imali puno posla, uzeti nekoliko fotografija, spakirati odjeću koja je ostala od prošlog ljeta u jednu torbu, Natascha je promijenila posteljinu, u kuhinjski ormar složila nove lonce i tave koje je kupila za njih, uključila hladnjak i napunila ga, a ja sam prošao kroz svoje stvari u spremištu koje sam tamo skladištio još od svog

preseljenja iz Innsbrucka, no nije mi se činilo potrebnim detaljnije pregledati kartone od banana s rukopisima predavanja i knjigama. Sve je bilo pripremljeno, a kada sam kombijem skrenuo na put prema zemljištu, za oko mi je zapela cvjetna girlanda raširena između dviju bukvi slijeva i zdesna širom otvorenim dvorišnim vratima, kao i mlitavo obješena transparentna traka na kojoj je naizmjenice ulijevo i udesno nagnutim velikim slovima pisalo PUNO SREĆE, no nju nismo mi bili postavili.

Vožnja je bila kratka. Natascha nas je slijedila s Fanny, u svome automobilu, i iako je to bila apsurdna pomisao, promatrajući je u retrovizoru činila mi se kao čuvarica koja pazi da sve napravim kako treba. Pribrano je iskočila iz vozila, podignula natpis i pričvrstila ga za neku granu objema uzicama koje su se odvezale kako Farhijevi ne bi stigli ni pomisliti da nešto s pozdravom dobrodošlice nije u redu. Tek što su izišli, Natascha ih je tako poletno provela kroz kuću, kao da je agentica za nekretnine koja je napokon našla budale koje će je riješiti najgore straćare. Naložila je vatru u kuhinji, pokazala im kako funkcionira štednjak, objasnila kako da najlakše potpale peći, i rekla da im, ako žele koristiti čamac na vesla iz spremišta, idućih dana može pomoći izvući ga na vodu. Dvojica dječaka primijetila su ljuljačku

u vrtu, a kad im je Natascha dlanom dala zeleno svjetlo, Fanny ih je preduhitrila i uopće više nije htjela prestati, ljuljala se sve dok joj stopala nisu bila iznad vrhova krošnji i stršala u nebo, a ona je naglavačke visjela u zraku, njezina kosa vukla se za njom poput njišućeg repa.

Bilo je rano poslijepodne, no svjetlost je već oslabjela, blagi pljusak nad jezerom, a zbog Nataschine zaposlenosti neko vrijeme uopće na vidjelo nije izlazila izgubljenost koju sam poslije povezivao s tom scenom. Činilo se da se gospodin Farhi čitavo vrijeme smješka dok mu ona ukazuje na nešto, kao da joj želi poručiti da se uopće ne radi o tome, da mu ne treba govoriti o televizijskim programima koje mogu gledati, niti o trgovini u blizini gdje mogu ići u kupovinu, niti o obali s plitkom vodom koja nije opasna niti za dječake kao neplivače, ako se budu željeli kupati poslije tijekom godine, nego bi uputnije bilo da mu objasni što će oni uopće ondje. Pritom je neprestano zahvaljivao, a možda sam i ja pogrešno interpretirao poglede koje je razmjenjivao sa svojom ženom kada je mislio da ga nitko ne promatra, možda se u njima nije vidjela panika, nego tiho prosvjedovanje i nelagoda što su se uopće upustili u tu situaciju.

Natascha mu je naposljetku predala ključ i rekla da će sutra još jednom navratiti, ali da je može

nazvati bilo kada ako bude potrebe, i već smo išli prema autima kada sam se okrenuo i vidio kako gospodin Farhi iz kutije vadi cigaretu, pripalio ju je štiteći plamen obama dlanovima. Kutiju je već u dolasku izvadio iz džepa na hlačama, a zatim je ponovno neodlučno vratio u džep kada sam ja rekao da može slobodno zapaliti. Sada mi se činilo da na njegovu licu mogu pročitati kako je sretan što je napokon sam. Imao je usko lice, oči blizu, a pogled kao u ptice grabljivice, koji je svejedno zračio nekom nježnošću kada se okrenuo prema dvojici dječaka koji su navalili na ljuljačku koju im je Fanny tek netom oslobodila.

Otkad smo došli na zemljište, Natascha i ja nismo razmijenili ni riječ, ali tek što smo se dovoljno udaljili, odmah je počela govoriti o natpisu i nije se prestala uzrujavati, to sigurno nisu mislili ozbiljno, tko li je to mogao biti, kakvi si to ljudi uopće daju truda na taj način izražavati neprihvatanje, i mislim li da su Farhijevi nešto primijetili. Kada smo došli do automobila, mahnuli smo muškarcu i ženi koji su stajali pokraj kuće kao službeni pozdravni odbor, on u svome najboljem sakou s apsurdnim tankim prugama koji je uspio sačuvati sve do ovdje, ona u tamnoplavoj haljini-ogrtaču i s nekom maramom kao priručno prebačenom preko glave. Čuo sam njezin „Jalla! Jalla!” kojim je tjerala dječake s ljuljačke kako bi